

מראי מקומות - יבמות

נו.

דמהני ביאה בשוגג להיות כביאה לענין מה דכתי' בפרשה. אולם שוב הביא מהחזון איש (אה"ע קכ"ג) דאכן כ' דבאמת ביאה שהיא מדעתו ולא מדעתה הוי כמו ביאת שוגג, ולפי שמואל לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה.

ג. אלא לדברים האמורים בפרשה

ומבואר בסוגיין דלענין תרומה ס"ל לשמואל דלא קנאה. וכ' הריטב"א דהני מילי מדרבנן, דמדאורייתא ודאי הוי הך ביאה כמו אירוסין לכל הפחות, ורק משום התקנה דרבנן דארוסה אינה אוכלת בתרומה גם אמרי' שאין היבם מאכיל בביאה גרועה זו.

ד. אלא מעתה, בת ישראל וכו'

הק' הערוך לנה, מהי הקו', דלמא בחשש דאורייתא לא אמרי' הך סברא דכבר אכלה, אבל לגבי נשואי חרש, שאין כאן אלא איסור דרבנן, דהא מדאורייתא אוכלת בשעת אירוסין, שפיר אמרי' הך סברא דכבר אכלה, והניח בקו'.

ה. ולא הספיק לכונסה עד שנתחרש, אינה אוכלת

פי' הרמב"ן, דאי' לקמן דגזרי' נישואי חרש אטו קידושי חרש [דאינן חלין כלל]. וביאה, דבעצם מעיקר דין תורה היתה אוכלת כבר בתורת ארוסה, ורק משום שמא תשקה אינה אוכלת, וכאן אין שייך זה, כיון שכנסה, וגם משום סמפון ליכא כל זמן שהוא חרש, וא"כ לכאן הו"ל להאכיל, ולכן צריך גזירה דלקמן אטו קידושי חרש (ומבואר דלא אמרי' דחז"ל לא פלגי' במילתייהו, וכיון דנישואיו של חרש אינן נישואין, ממילא אינו יכול להאכיל, אף דלא שייך הגזירה, ומבואר דלא אמרי' כן, אלא דאי לא משום הגזירה משום קידושין, שפיר הי' מאכילה כיון שהכניסה לרשותו ולא שייך החשש).

ו. נולד לה בן ל"ל, משום רבנן

פרש"י, לאשמעינן היכא דנולד לה בן מודו. והק' הערוך לנה, לכאן אין חידוש כלל דהיכא דנולד לה בן דאוכלת, ולמה לא פרש"י דבא לאשמעינן דאפי' מת הבן אינה אוכלת לרבנן, לאפוקי מסברא דרבה דכבר אכלה, והניח בקו' (ולכאן יש מקום ליישב דלעולם חידוש הוא שהבן מאכיל, שהרי יש לצדד דכל הכח של הבן להאכיל הוא רק בתורת המשך של אביו, אבל אם אביו אינו יכול להאכיל, א"כ גם הבן אינו יכול להאכיל, קמ"ל, וצ"ע בזה).

א. מאי קנה

פרש"י, דשאלת הגמ' היא לענין א' מן הביאות הגרועות הללו. וכ' המהר"י קורקוס (תרומות ח, ו) דדעת רש"י דשאלת הגמ' במערה נמי קאי, ולא רק על ביאת שוגג ואונס, ושכן הוא דעת הרמב"ם שם. אולם בתוס' כאן מבואר דכל המח' כאן היא רק לענין ביאת שוגג ואונס [וע' בקרן אורה דנקט כן בדעת רש"י], אבל לענין העראה, בפירוש ריבתה תורה דהעראה הוי כביאה [ומה שהגמ' מוקי פלוגתייהו אבבא זו של המשנה, כ' תוס' שהוא משום דקתני בה "קנה" דקאי גם על ביאת שוגג, אבל לא קאי פלוגתייהו על מערה כלל]. וע' בערוך לנה שהביא שהרי"ף פי' דנח' גם לענין העראה, והביא מה שהק' הרשב"א דמהכ"ת לפלוג בזה, ולומר דלא קנה לגמרי, הרי קונה גם באשה, וא"כ מהכ"ת שקנין יבמה יהי' גרע. ועוד הק', דאמרי' כאן דכל ביאה שהבעל מאכיל יבם מאכיל, וזהו גם בהעראה. ותני' הערל"ן דהרי"ף אזיל לשיטתו, דעל מה שהק' הראשונים דכאן קיי"ל דהעראה קונה, ובקידושין מבואר דסוף ביאה קונה, תני' הרי"ף דהכא איירי בביאה שאחר קידושין, והתם מיירי בביאה בלא קידושין. וא"כ י"ל דכאן דאיירי בביאת יבמה, דגריעי מקידושין, יש סברא לדמות לכאן ולכאן. וא"כ, שפיר י"ל דס"ל לשמואל דלא קני לכל מילי, דהוי כמו ביאה בלא קידושין, דלא קני באשה בהעראה, וגם א"ש הא קאמר כל ביאה שאין הבעל מאכיל וכו', דבאמת אין הבעל מאכיל בהעראה לחוד לשי' הרי"ף.

ב. לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה

וצ"ב, אם התורה רבתה דגם ביאת שוגג וכדו', חשיב ביאה לענין יבום, א"כ מהכ"ת לומר שהוא רק לענין דברים האמורים בפרשה, ולא לענין הכל. וע' בברכת אברהם שביאר די"ל דהפרשה רק מחדשת שהיא קנוי' לו כארוסה, ופקעה הזיקה ונתקיימה מצותה, והא דנעשה נשואה הוא ממילא מצד עיקר דיני אישות, ועל דרך מה דאמרי' בקידושין (:) דביאה נישואין עושה, ואף אם סתם ביאה אירוסין עושה, י"ל דבבא על יבמתו שאני, ואז הוי כנשואה. אבל לפי"ז עדיין ק', דאם לנישואין צריך גדרי נישואין רגילין, א"כ למה מהני בע"כ, דהא מבואר ברש"י דאם בא עלי' בדעת קנין, אף אם אינה מתרצה מהני, אף דחופה בעלמא בעי דעתה. ותני' דזהו ענין אחר, דיבום לא בעינן דעתה כלל, ואי"ז ענין לחידוש זה,